

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica števil. 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZAR

Vseučeljski knjižnici

Ljubljani.

Dolžni odtis.

Reklamacije so poštnine proste.

Oglasi po dogovoru.

Socialistično glasilo.

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 21. oktobra 1922.

Ne demagogija, resno
delo vodi k zmagi!

Pred ljubljanskimi občinskimi volitvami.

Ljubljanske občinske volitve so važna zadeva zlasti v dveh smereh. V prvi vrsti gre demokratom za to, da se z zmago v Ljubljani restavrira v Belgradu, v drugi vrsti pa gre večini ljubljanskega volilstva za to, da dobi vpliv v občini ter uredi občinsko gospodarsko politiko v svojem interesu, oziroma v interesu velike večine ljubljanskega prebivalstva.

Boj za ljubljansko občino je pa silno otežkočil novi volilni red za mesta, ki imajo nad 10.000 prebivalcev, po katerem dobi najmočnejša stranka polovico mandatov ter še participira proporcionalno na drugi polovici. Ta zakon je dvorezen. Zakaj, ako ima večino reakcija, je ne premaga kmalu napredna misel. Na drugi strani pa sili ta zakon opozicionalne stranke, da se združujejo in skupno nastopajo proti večini, ker druge pomoči ni. Ako kandidirajo samostojno, dobe le nezadostno zastopstvo, ki ne šteje v občinskem svetu, kjer ima večina najmanj dve tretjini mandatov, skoro nič. Edina obramba proti temu nasilju je volilno združenje opozicionalnih strank na enotnem komunalnem programu.

Za socialiste velja načelo, da se ne družijo z meščanskimi strankami. Zaraditega je tudi nemogoče spajati stranke v posebne komunalne grupe, v katerih bi sodelovali socialisti. Enoten nastop je mogoč le na podlagi specialnega komunalnega programa, ki je obvezen za vse pristaše koalicije, v vseh drugih vprašanjih se pa stranke med seboj ne morejo vezati in imajo svobodno roko.

Tak nastop diktira ljubljanskim volilcem nasilna uvedba sedanjega volilnega reda in nasilni z ničemer utemeljeni razpust bivšega občinskega sveta.

Socialisti stojimo absolutno na stališču razredne občinske politike. Zaraditega je za vsakega socialista sprejemljiv le tak skupen program, ki ne nasprotuje načelom stranke. Komunalno vprašanje je zadeva, ki se z lahkoto spravi v tak okvir zlasti, ker je bila vsa dosedanja občinska politika protisocialna. Občinska politika pa mora biti socialno-politična, ker ima na njej interes domala vse prebivalstvo občine.

Naloge občinskega sveta po programu skupine, ki ga je bila opozicija, naslednje:

I. Na političnem polju.

Boj za popolno in vsestransko samoodločbo (avtonomijo) ljudstva, predvsem za najširšo občinsko samoupravo ter boj za odpravo vseh zakonov, ki temu posredno ali neposredno nasprotujejo, zlasti protustavnega zakona o zaščiti države.

Državno nadzorstvo nad občino se ima omejiti na pravico ugovora zoper protizakonite čine njenih organov, pri čemur pa ima redno sodišče odločati o vprašanju protizakonitosti.

Polijska oblast pripadaj občini.

Boj za proporcionalni volilni red v občini z aktivno in pasivno volilno pravico vseh občanov moškega in ženskega spola od 21. leta starosti, ki bivajo ob razpisu volitev že vsaj 3 mesece v občini.

Člane občinskega zastopstva je ščititi pri izvrševanju njihovih funkcij z imuniteto.

II. Na socijalnem polju.

Popolna svoboda združevanja in zborovanja za vse občinske delavce in nameščence ter zagotovitev dostojne življenske eksistence.

V varstvo svojih interesov izvolijo delavci in nameščenci v vseh večjih občinskih podjetjih kontrolne svete.

Za prehrano delavcev in nameščencev uvede občina občinsko aprovizacijo v zvezi z združnimi organizacijami, osnuje ljudske kuhinje, občinske pekarnice, mesnice, mlekarne in preskrbuje občane s kurjavo.

Podpiranje delavcev v nezaposlenosti.

Ustanovitev delavskega doma za prenočevanje potujočih delavcev.

Ustanovitev vaješkega doma za mladoletne delavce in vajence.

Skrb za invalide in ustanovitev invalidnega doma.

Ustanovitev modernih dnevnih zavetišč.

Ubožnicam je preskrbeti lastne ekonomije na deželi.

Brezplačna pravna pomoč za občane.

III. Na polju stanovanjske politike.

Občinska zemlja se ne sme odajati zasebnikom. Pri zemljiščih, ki so zasebna last, je ustanoviti predkupno pravico občine. Zemljo je komunalizirati.

Takojšnja energična akcija za dosego zadostnega kredita za zidavo malih hiš in stanovanj za delavce in nameščence s posebnim vpoštevanjem stavbinskih zadrug. Pri tej akciji je pritegniti k sodelovanju organizacijo stanovanjskih najemnikov.

Nov stavbeni red, ki bo olajševal in pospeševal gradbo malih stanovanjskih hiš za delavce in nameščence.

Zahteva po taki stanovanjski uredbi, ki bo dajala razpoložljiva stanovanja v kompetenco občinske stanovanjske komisije. Pri nakazovanju stanovanj se je ozirati najprej na delavce in nameščence, ki nimajo stanovanja.

Uvesti je stanovanjsko policijo, ki ima skrbeti, da bodo zlasti stanovanja delavcev in nameščencev odgovarjala higijenskim in moralnim zahtevam.

Ustanoviti je občinsko opekarno in cementarno.

IV. Na gospodarskem polju.

Vse občinsko gospodarstvo se naj vrši v lastnih podjetjih.

Tramvajsko omrežje je zgostiti in razširiti na predmestja.

Ustanoviti je novo elektrarno, klavnico, ledarno in tržnico.

Vodovod je razširiti na Barje.

V. Na zdravstvenem polju.

Ustanovitev občinske bolnice, porodnišnice in lekarne.

Brezplačna zdravila in zdravniška pomoč revnim občanom. Zidava modernega ljudskega kopališča in ureditev primerne kopališča na prostem. Ustanovitev občinske pralnice. Šolski zdravniki in zdravniška skrb v šolah.

Ambulatorij za zdravljenje zob za šolsko mladino.

Uvesti je praktične higijenične tečaje.

Nadzorstvo nad trgovinami z živili in gostilnami.

Pospeševanje brezalkoholnih gostiln in boj proti alkoholizmu.

VI. Na finančnem polju.

Za kritje svojih stroškov se naj občina poslužuje naslednjih finančnih virov:

a) dohodki iz občinskih podjetij in naprav;

b) progresivni davki na imetje in dohodke, pri čemur je ustanoviti primeren eksistenčni minimum;

c) davek na luksuz, alkohol, tujski promet.

Odpraviti je vse one posredne davke, ki bremenijo delavce in nameščence in dvigujejo draginjo.

VII. Na prosvetnem polju.

Občinske šole je urediti po načelih delovne in produktivne šole.

Uvedba šolskih gojiteljic po vseh osnovnih in meščanskih šolah.

Ustanovitev vajeških in strokovnih šol.

Brezplačne šolske potrebščine, hrana, obleka in obutev za revne otroke.

Občinske čitalnice, knjižnice in ljudsko vseučilišče.

Podpiranje delavskih izobraževalnih, umetniških in športnih organizacij.

Ureditev otroških igrišč in počitniških kolonij.

VIII. Zaščita dece in mladine.

Posvetovalnice za matere in oskrbovalnice za dojenčke pod zdravniškim nadzorstvom in sodelovanjem strokovno izobražene oskrbovalke. Brezplačno razdeljevanje živil, perila ubožnim materam in dojenkam.

Zavetišča za dojenčke in malo deco za one, katerih mati in oče sta čez dan na delu, ali imata toliko otrok, da je pravilna nega in vzgoja zaradi tega v domači hiši onemogočena. Pod strogim zdravniškim nadzorstvom.

Dnevna zavetišča za šolsko mladino po vseh okrajih.

Prehrana.

Dom za vajence in vajenke.

Šola za manjvredne otroke z internatom.

Dom za začasen sprejem osirotele, zapuščene in zanemarjene mladine.

Otroška igrišča.

Uvedba domačih služabnic za družine, v katerih zbolijo mati-gospodinje.

LISTEK.

N. M.:

Mir.

Po polomu svetovne vojne so hoteli fantje in moške domov k svojem. Mnogo mater in zaročenk je do pozne noči poslušalo, kdaj potrka nje sin, nje zaročenec na vrata. Sredi decembra leta 1918. je stara Kržanka sedela s svojo hčerko Anico pri peči, ura je bila že enajst in mati pravi svoji hčerki Anici:

„Grem spat, je že pozno, enajst je odbila.“

„Ah, mama, počakaj še, vsaj je danes sobota, jutri imava časa dalje postati.“

„To že, ali začenja me zebsti, v postelji se pa vsaj ogrejem!“

„No, pa pojdi, jaz bom še pletla, da izgotovim drugo nogavico.“

Mati leže, in ko se pod odejo ogreje, takoj trdo zaspi, ker je bila šla čez dan na Dolenjsko po krompir ter je veliko hodila. V spanju je imela težke sanje; sanjala je, da hodi

okrog pokopališča pri sv. Krištofu in eleganten gospod, ki je mislil, da je beračica, ji je ponujal denar, pa se ga sramuje vzeti. Tam mimo pride tudi stara ženica, ki jo je strašno pisano gledala. In tako se ji je blede vso noč.

Zjutraj se prebudi ob šestih in takoj vstane, išče žveplenice, da prižge luč. V temi pa prebrne stol, ki je močno zaropotal. Ropot prebudi hčerko Anico, ki nejevoljno zamrmra:

„Kaj tako zgodaj vstajaš, mama?“

„Spati ne morem, kavo pogrejem, potem pa grem k maši v Šenklavž.“

Anica se obrne in spi dalje, Kržanka pa popije čašico kave in odide v cerkev.

V cerkvi poklekne in moli razen svojih običajnih molitvic še očenašek na čast svetemu Nikolaju, da Boga izprosi za srečno vrnitev bodočega zeta iz vojne.

France Leskar je služil pri pioniirjih, ki so delali mostove čez reke

in gradili ceste. Zaraditega je Kržanka smatrala svetega Nikolaja za njegovega pravega patrona. Še nikdar pa ni molila s tako pobožnostjo, kakor ta dan. Ko opravi svoje molitvice, gre na trg in tam nakupi zelenjad in meso.

Kržanka, prišedši domov, je mislila, da Anica še spi. Ko pa odpre kuhinjo, čuje v sobi glasno govorjenje. Ljubki glas Anice in hripav moški glas. Ko odpre Kržanka vrata, ji skoči France nasproti in jo objame in poljubi. Med tem, ko je bila Kržanka v cerkvi, je prišel France domov. Zveselila se ga je, obenem pa ji je šinilo v mislih, da poljub, ki ji ga je dal France, ni bil srčen, čeprav je to misel odganjala. Anica je bila srečna in že po enem mesecu se je poročila s Francetom.

France in Anica sta živela prvo leto prav srečno, tudi drugo leto še, čeprav sta imela že dva otroke, tretje leto sta bila obdarjena zopet z otrokom, plača pa, ki jo je vsako so-

boto France prinesel, ni več zadostovala in je bilo zato med njima večkrat prerekanje. Anica je varčevala na vseh koncih in krajih, vendar ji je vedno manjkalo; vsak dan je šla strahoma v prodajalno in na trg. Neko soboto zvečer se pa odloči, da mu pove, da s tem denarjem, ki ga ji prinese, ne more izhajati, ker je vsak dan večja draginja.

France pride domov in je po svoji navadi Anici izročil ves denar, slutil je pa, da mu kaj reče. In res prične Anica pripovedovati, kako se je moka, sladkor in vse drugo podražilo. France jo poslušata, toda molči. Ta molk se je zdel Anici sumljiv. Kakor težko, ji je France vseeno povedal, kar je že več časa nameraval; rekel ji je:

„Uvidim vse to, kar mi pripoveduješ, vem, da čudežev ne moreš delati, ampak, ljuba moja, poglej, mi dva morava preživljati tri otroke in, in še še šee mater. Ali je to treba, da morava tvojo mamo preživljati? France je te besede nekako s stra-

Mariborska konferenca.

Mariborska organizacija je imela v nedeljo dopoldne konferenco zaupnikov, ki se je popoldan konstituirala v oblastno organizacijo. Zastopanih je bilo 22 organizacij s 1346 člani. Navzoči so bili trije poslanci ter več gostov iz Ljubljane in od drugod. Udeležencev z glasovalno pravico je bilo 34. Konferenca je bila sijajna manifestacija delavstva proti sedanjim metodam pokrajinskega vodstva, vršila se je ob resnobi, referati so bili naravnost lepi, stvarni ter prepojeni z duševno silo, ki garantira, da se bodo razmere v stranki proletarijata ob resni volji in sodelovanju tistih, ki imajo pošteno prepričanje in voljo, prav kmalu temeljito izpremenile in izboljšale.

Značilno pri vsem je zlasti tudi to, da so nekatere organizacije, ki se konference niso mogle udeležiti, poslale pozdrave in se britko pritoževale o pisavi glavnega glasila „Napreja“ in o neiskrenosti sedanjega pokrajinskega vodstva.

Konferenca je tudi očitala Ljubljancem ter Kranjcem skloh, da se premalo brigajo za pokret proti sedanjemu režimu v pokrajinskem odboru. Če bi bili sodrugi ostali aktivni v delavskem pokretu, bi do takih gorostasnosti sploh ne bilo prišlo. Delo pri nas je ravno nasprotno kakor drugod. Dne 24. septembra se je nemški proletarijat združil; pri nas

pa je pokrajinski odbor 24. septembra izključil Mariborčane in Ljubljancane ter štiri poslance, ki jih sploh nima pravice izključiti.

Oblastna skupščina je sprejela popoldne oblastni statut ter izvolila odbor.

Med drugim je dala mariborska konferenca tudi iniciativo, da se naj skliče v najkrajšem času tudi za južno Slovenijo enaka oblastna konferenca. To se mora zgoditi zaradi tega, da se tudi v tem delu Slovenije zbere in združi vse one delavske zapupnike, ki uvidevajo, kam nas vodi Brnotova politika in taktika. Ko se izvrši tudi ta konferenca, se sestanejo zaupniki vse Slovenije, da se posvetujejo o nadaljnjem delu v pravcu sanacije delavskega gibanja v Sloveniji.

Mariborsko konferenco lahko smatramo kot prvo etapo boja za konsolidiranje proletarskega pokreta v Sloveniji. Temu koraku morajo slediti tudi druge organizacije. V ta namen se mora pričeti tudi pri nas, v takozvani ljubljanski oblasti, gibanje, ki dovede do enake konference, kakor je bila mariborska.

Naše uredništvo radevolje sprejema vse tozadevne predloge, želje in nasvete. Sodrugi in organizacije naj se torej čimprej oglase s svojimi predlogi in nasveti.

Reakcija v šolstvu.

Ni denarja, pravijo in zapirajo pomožne šole po deželi. Da, ni denarja, za uradništvo, zdravstvo, za socialno skrbstvo in za šolstvo ga je vedno premalo v tem trenutku, ko se vodje režima posvetujejo, kako bi votirali za militarizem kakor nekateri pravijo sto milijonov dinarjev, drugi pa vedo celo o eni milijardi. Ne bomo preiskavali, kako velik je znesek, gotovo je pa, da so se vršila o tem posvetovanja, takrat, ko se je objavil pomanjkljivi proračun, na podlagi katerega je vlada, oziroma šolska oblast odredila sistiranje pomožnih šol, prostih predmetov v srednjih šolah itd. Popolnoma prav je imel ameriški državnik, ki je rekel, ako Evropa noče odpraviti ne- potrebnih stroškov za militarizem s tem, da vzdržuje prekomerno vojaštva in se oborožuje, pa naj pogine v svojem blatu. Ta izrek je meril sicer na gospodarsko situacijo v Evropi, toda tudi v kulturnem zmislu ima prav tisti pomen, ker je kultura predpogoj gospodarskega in političnega napredka.

Napredno časopisje, politično in strokovno, je vzelo stvar brez posebnega protesta na znanje, ker je to delo ministra Pribičevića. Eni molče iz strahu, drugi pa z ozirom na svojega političnega pristaša. Eni se boje njegove teroristične roke, drugi pa varujejo njegov uled in si kvečjemu še mislijo, da so se z odpravo pomožnih šol odpravile tiste

šole, v katerih večinoma duhovniki opravljajo pomožni pouk.

Pri tem vprašanju pa prihaja v poštev v prvi vrsti vprašanje šole, ne kdo poučuje. Tudi vprašanje, kdo poučuje, je eminentne važnosti, ali šole, neobvezne predmete odpravljati, to pa ni kulturno, ampak le skrajna malomarnost tistih, ki take stvari odredajo in tistih, ki take odredbe molče odobravajo.

Zavzemamo se za šole, za pouk, to pravico ima vsak kulturni narod in zdi se nam zločin če „napredni“ ljudje — odpravljajo pouk in šole.

Imamo pa še druge vrste šolstvo, ki ga sedanjí režim obravnava po mačehovsko. To je obrtno nadaljevalno in strokovno šolstvo.

Razmeroma lepo je bilo to šolstvo razvito pred vojno pri nas vsaj po mestih in večjih krajih. Sedaj pa ni denarja za te šole. Zdi se nam, kakor bi gospodje okolu našega slavnega režima namenoma delali na to, da se naša kulturna stopnja pomakne za trideset ali petdeset let nazaj. Namesto, da bi napredovali, naj se ustavi kolo napredka — **proč s šolami, sem puške in konone.** To je geslo sedanjega režima, ki ga noben civilizirani Evropejec ne more odobravati.

Tu se oglasite, vi kričači o napredku, tu protestirajte!

Šolska, srednješolska izobrazba in vseučilišče so zadeva splošne kul-

ture, izobrazba obrtnega naraščaja, strokovne in tehnične šole so pa poleg splošne tudi zlasti zadeva industrijcev, obrtnikov in občin. Vse te korporacije se tudi niti ne zgamejo, češ, gospod minister Pribičević ima-

jo že prav, vsaj so naprednjak, že vedo, kaj delajo.

Skandalozno je kako malo interesa kažejo vse prizadete korporacije in javnost vobče na vsem tem, kar se dogaja!

Zgodovinski strankin zbor avstrijske socialne demokracije.

V Avstriji vlada koalicija krščanskih socialcev in velenemcev. Genfski dogovor, s katerim dovoljuje Zveza narodov Avstriji večji kredit, pa določa, da postavi Zveza narodov glavnega komisarja, ki bo imel neomejeno oblast v Avstriji pod nadzorstvom Italije in Čehoslovaške. Socialna demokracija vidi v tem činu podporo avstrijski buržoaziji, da si ta utrdi svoje kapitalistično stališče, ker bo nadaljni razvoj države popolnoma odvisen od velike in male antante. Avstrijski proletarijat ima veliko politično moč; pod tujim gospodstvom pa grozi nevarnost, da se okrepi buržoazija, in narod ne bi mogel samostojno voditi svoje gospodarske in socialne politike. V namen narodne obrambe, je proti genfskemu dogovoru sprejel strankin zbor na Dunaju naslednjo protestno resolucijo:

1. Socialnodemokratični poslanci in zvezni svetniki morajo vztrajati v najostrejši parlamentarni opoziciji proti Genfski pogodbi in proti meščanski vladi, ki jo je sklenila.

2. Strankin zbor mora nemudoma organizirati velikopotezno akcijo množic proti grozeči nevarnosti tujega gospodstva. Ta akcija množic naj se takoj prične po vsej zvezni državi z velikanskimi shodi.

3. Ker se mora izbirati nadaljna bojna sredstva oziraje se na moč in moralne energije, ki jih more zbuditi naša propaganda med množicami, na konkretno obliko predlogov o finančnem reformnem programu in na pooblastila, ki naj jih dobi vlada, po katerih še le dobi genfska pogodba konkretno vsebino, ter končno oziraje se na mednarodni položaj, v katerem se bo boj vršil, ker utegne biti stranka v nadaljnjem razvoju bo-

ja prisiljena napravljati izredno dalekosežne sklepe, o katerih bi strankino zastopstvo samo ne moglo sklepati, se naj izvoli iz srede strankinega zbora strankin svet, ki naj ga, če bo treba, skliče strankino načelstvo v svrhu določitve načel za nadaljnje bojevanje.

4. Ko se na ta način socialna demokracija pripravlja, da organizira narodni odpor zoper grozečo nevarnost tujega gospodstva, se zave- da, da sme voditi ta boj za pravico narodnega samodločevanja le v okviru in z dejansko podporo mednarodne skupnosti proletarcev vseh dežel. Zavrača se tuje gospodstvo ententne buržoazije; vemo v tem boju, da smo eno s proletarijatom ententnih dežel. Strankin zbor naroča zaradi tega strankinemu načelstvu, da se takoj sporazume z mednarodnimi organizacijami proletarijata in z delavskimi strankami Anglije, Francije, Italije in Čehoslovaške, jih pouči o grozečih nevarnostih za delavski razred naše dežele in naprosi za pomoč. Prepričani smo, da bodo naši razredni sodrugi v zmagovitih deželah porabili ves svoj vpliv, da kreditna pomoč za Nemško Avstrijo ne bo služila v podjarmljenje naše republike pod gospodstvo njihove buržoazije, ter da se ne bo zlorabljala v podporo protirevolucionarnih pohleпов naše domače buržoazije gospodarska moč njihovih držav.

Avstrijska socialna demokracija vidi torej v zaslužnjenu Avstrije tujemu kapitalu katastrofalno reakcijo, gospodarsko uničenje delovnih slojev in onemogočenje zdravega razvoja republike. Tudi pri nas je ta resolucija jako na mestu, ker tudi v tej državi prodajajo in prodajajo koncesije in državno imetje tujemu kapitalu.

Razredni boj proletarijata je resna zadeva.

V političnem življenju se prav često dogaja, da zanese človeka sluščaj v to ali ono politično stranko. Čul je radikalen govor, simpatično zahtevo, pa se je proglasil za pripadnika stranke. In to, kar se v drugih strankah sploh dogaja, se dogaja tudi v proletarskem gibanju. Nikdo ne more priti v proletarski pokret že po naravi ali običajni vzgoji dovršen ali prepričan socialist. Današnja vzgoja, današnje splošno svetovno naziranje je čisto drugačno kakor socialistično, in če tako vzgojeni ljudje stopijo v delavski pokret, je neobhodno potrebno, da se jim nudi potrebna socialistična izobrazba ali pa morajo sami žrtvovati ure, dneve, tedne in leta, da si prisvoje potrebno

poznavanje socializma, na podlagi katerega spoznanja si šele morejo ustvariti novo svetovno naziranje, ki ga proletarski razredni pokret zahteva od pravih pripadnikov.

In tu manjka mnogo. Ni še vsakdo socialist, ki pravi, da je; pravi socialist mora imeti dobro podlago, poznati mora socializem, zavedati se mora, da je socializem zahteva, ki naj človeško družbo izpremeni iz sedanje krivične v pravično.

Tudi v delavskem gibanju prepogosto opazujemo nedostatke in beg pristašev iz stranke zaradi tega, ker se v pokretu niso nič učili, niso se skušali prepričati o pravosti socializma ter ne si ustvariti novega svetovnega naziranja. Take ljudi

hom izpregovoril in Anici so kar sapo zaprle. Ko pa se zave, ga vpraša: „In kaj, kaj misliš z mamó?“

„No, kaj mislim; stara je, za delo ni več zmožna, in Ljubljanka je, torej v Ljubljano pristojna, v ubožnico naj gre, vsaj jo morajo sprejeti, in ti sama vidiš, da je taka draginja, da ne moremo več živeti.“

Anica se polagoma obrne od svojega moža in iz oči so ji pričele kapljati jagode solz, prav podobne brušenemu steklu na ovratnici, ki ji jo je France prinesel iz Opatije še pred vojno, ko je bil tam šest tednov na montaži.

France prekora sobo in pravi nato:

„Da, ljuba moja, ni drugega izhoda! Jutri grem na magistrat in uredim, da jo sprejmejo v ubožnico in ti jej pa povej.“

„Jaz, jaz ji pa naj povem?“

„Zakaj bi ji pa ne povedala, no, če nočeš, ji povem pa jaz.“

Ko je v nedeljo dopoldan France materi razlagal svoj sklep, se je mati nehote spomnila tistega nedelj-

skega jutra, ko jo je France objel in poljubil. Rekla ni ničesar, molče je tavalala po kuhinji in vedla se je navidez kakor, da bi bila zadovoljna.

Stara Kržanka je bila sprejeta v ubožnico v Japljevi ulici, bivala je v sobi, kjer so bile tri starke in prazna postelja po umrli Vrbovki. Ta postelja je bila odkazana Kržanki.

Kržanka se je kmalu seznanila z dvema tovarišicama, s staro Hrastarico pa ni mogla priti v pogovor, ker jo je tako odurno gledala, da se je nehote umikala njenim pogledom; tolažila se je s tem, da ona tudi ni drugega kakor sama.

Stara Kržanka se je že malo privadila, niti se ji tam ni zdelo tako hudo. Le Hrastarica, ki je imela eno oko pokvarjeno, in kadar jo je skrižema pogledala, fe staro Kržanko kar zabolelo. V četrtek proti večeru jo pa Hrastarica nahruli:

„No, kva se pa ti tok nobel držiš? Jutri reš pa ti beračit, jutri je petek, kaj miš' davš sam ležala t'

not v našem ferajn! Me sma komunisti, kar v petek na peklamo, dene- mo skep in si pol kej bušga kupma, da nam ni treba vedno ta gomistratna žvarona jest. Ja, ja, kar priprav se za jutri, ti nauš ubena ekstra vurst, ha?“

V kotu se oglasi stara Vrbovka in pravi:

„Ne, ne, po mestu že ne bo šla, ker ni vajena, po mestu grem že jaz, Kržanka pa naj gre jutri ob štirih k Sv. Križu, ko bo pogreb tistega doktorja, ki je bil sokol in kaj vem kaj še vse; dosti ljudi bo, pred vhom k vratom počepni in rožni venec vzemi v roko, tam, boš še največ dobila.“

Stara Kržanka je v kotu brisala solze po svojem velem licu in si mislila: no, sedaj pa še to, prosjačit moram iti!

Drugi dan odide Kržanka na pokopališče in se stisne za vogal pri vhodu, da bi je le nihče ne opazil, četudi je bilo več sto ljudi na pokopališču. Ljudje so hiteli domov, ker je pričelo deževati, stara Kržanka

pa se je bolj in bolj tiščala k zidu in molila tako dolgo, da so že vsi ljudje odšli. Nikogar ni videla več. Vsa je bila premočena in tresla se je od mraza. Naenkrat stopi mlad eleganten gospod prednjo in jo nagovori:

„No, mamica, kaj pa je z Vami, ali ne greste domov, vsa ste že premočena in tresete se od mraza; zbolela boste!“

„Ah, vsaj me ne zebe!“

„Kaj je vas semkaj dovedlo, vsaj molite lahko tudi doma?“

Kržanka mu na to pove, da se boji iti domov, ker, ker, ker je ena med njimi, ki me bo zmerjala, ko ne prinese nič denarja.

Mladi gospod se po listnico in ji da sto dinarjev, nato jo vzdigne in ji pravi:

„Le pojdite domov in ta denar ne smete nikomur dati, sama ga morate imeti za poboljšek.“

Gospod na olih korakov odide in starka je oživela, bila je vesela in zadovoljno je vzdihnila:

„Ah, to bo veliko bonbonov za Anične male,“ in niti čutila ni več.

omahne vsaka sapica, ker nimajo notranjega prepričanja, ker se mude v delavskem gibanju le na slepo vero. Čim jim ta ali ona oseba ne uga-ja, prično osebni boj, čim jim kako druga povsem nasprotna stranka nudi malenkost, se ji vdajo s srcem, ji služijo ter se niti ne zavedajo, da so se izneverili svojim načelom. In tisto, kar velja tudi za vse strankine člane, velja tudi za vse demagoge in ljudi, ki delajo samo s frazami. Tudi tisti ljudje nimajo pravega prepričanja, ker iskren govornik, iskren agitator more govoriti med svojimi sodrugji le iskreno.

Prva naloga vsakega delavca in inteligenta, ki spoznava, da je socializem vprašanje bodočnosti, da pomeni socializem revolucijo sedanje človeške družbe, je ta, da se poglubi v socializem, se sam prepriča o njegovem pomenu ter si ustvari novo svetovno naziranje, ki temelji na spoznanju.

To je predpogoj. Če tega predpogoja ni, tudi sodrug ali sodružica

ne more postati do skrajnosti zanesljiv pristaš delavskega socialističnega pokreta.

Zaraditega vedno naglašamo, da je izobrazba najnujnejša potreba za socialista.

V „Napreju“ smo zadnjič čitali članek, ki je zagovarjal „preprijanje“, ki je lahko vsakih pet minut drugačno. Tako preprijanje ni preprijanje, to je le mnenje ali vera, preprijanje, ono preprijanje namreč, ki spoznava pomen novega svetovnega nazora o socialistični družbi, to preprijanje je treba dobiti z izobrazbo.

Ako je kdo prepričan, da je pšenica valuta ali volapük končni ključ do socializma, tedaj to ni preprijanje marveč le bolna domišljija. In takih bolnih domišljij je med ljudmi dovolj. Celu popolnoma krivo je tako mnenje, ker se socializem ne more rekrutirati iz ničesar drugega kakor duševnega prerodenja. Ključ do tega prerodenja je pa v kulturi.

POLITIČNI PREGLED.

Odmevi demokratskega kongresa, ki se je vršil dne 12. t. m. in naslednje dni v Belgradu so prav različni, nikakor pa ne za demokrate pomirljivi. Vsebina resolucije je dvo-vezna; Davidovič si jo razlaga po po svoje, Prebičević pa po svoje. Davidovič išče stikov s hrvaškimi blokomi dalje, Prebičević pa spletkari proti dru. Ribarju, ki je bil doslej predsednik narodne skupščine, in katerega volitev se mora izvesti te dni. Prav razočarani nad resolucijo so pa radikali, ki pravijo, da je ustvaril zagrebški kongres težavno situacijo, demokratični zbor s svojo resolucijo, v kateri dopušča revizijo ustave, pa je situacijo še poslabšal. Velik del radikalcev zahteva demisijsko vlado ter razrešitev koalicije z demokrati, ki so postali s sprejemom svoje resolucije neverni zaveznik, ki zbujaajo z resolucijo agitacijo za revizijo ustave. Radikali so izvolili poseben odsek, ki naj prouči položaj

Neodločnost zagrebških kongresistov. Zagrebški kongres duševnih delavcev je sprejel znano bombastično resolucijo. Povedali smo že takrat, da pomeni ta kongres izpremembo v jugoslovanski politiki, le tedaj, če kongresisti dejansko posežejo v politiko. Med kongresisti (prireditelji namreč) je bila večina neaktivnih politikov. In sedaj izjavljajo ti ljudje, da bodo svojo propagando osredotočili le na časopisno propagando ter da v ta namen osnujejo še v Belgradu svoj list. S to izjavo povedo kongresisti dovolj jasno, da za javno akcijo niso zmožni ter da je kongres služil ljudem, ki so hoteli vsak za svojo politično stranko delati reklamo. Idealni prireditelji kongresa pa ostanejo pasivni in s tem je jedro kongresa ob vsi moči.

Narodno skupščino je kralj s posebnim dekretom zaključil. Nova se- zija se je pričela dne 20. t. m.

Volitev predsednika narodne skupščine je bilo zadnje dni silno pereče vprašanje. Dr. Rihar, dosedanji predsednik narodne skupščine, se je udeležil zagrebškega kongresa. To so mu zamerili Pribičević demokrati. Dr. Ribar pa ima kljub temu veliko zaslonbo pri velikem delu demokratov in tudi radikalcev. Zato je jako verjetno, da postane zopet predsednik na kljub demokratom.

Kriza vlade je neizogibna, ker postajajo razmere med radikali in demokrati vedno bolj napete in vrh tega še ne v eni ne v drugi stranki ni soglasja. V demokratični stranki mora priti do odločitve med Davidovičevim in Pribičevičevim smerjo. Razlike v naziranju radikalcev niso sicer tako diametralne glede zahteve, ker radikali vidijo nevarnost le v tem, da izgube odločilni vpliv v državi. Ako se radikalcem posreči sestaviti vladno večino, s katero bodo lahko delali svojo politiko kakor doslej, bodo radikali ostali enotna stranka, dočim pri demokratih igra različno osebno naziranje dveh voditeljev glede na sporazum z državljani vobče, zlasti pa s Hrvati veliko vlogo. Demisijska vlada je torej akutno vprašanje nekaterih dni. Položaj za demokrate se je poslabšal, ker se večina radikalcev, muslimani in Zemljoradniki zavzemajo za Ribarja, ki ga hoče Pribičević vsekakor zameniti. Pribičević trdi, da bi bilo žaljivo, če bi Ribar ostal dalje po izvolitvi predsednik narodne skupščine. Političen položaj je torej vsekakor tak, da na skorajšnjo konsolidacijo ni mogoče misliti.

Radikali zahtevajo trgovinsko ministrstvo zase. Doslej ga je imel musliman Omerović.

Iz Radičevstva. Dr. Häusler, ki je izstopil iz Radičeve stranke, je imel v narodni skupščini velik državotvoren in lojalni govor. Radič sam in poslanec Lorkovič sta pa na stali-

šču, da je sporazum s sedanjo vlado nemogoč. Lorkovič je izjavil časnikarjem, da Radičevci sedaj še ne gredo v parlament.

Hrvaški blok je objavil resolucijo, v kateri konstatira, da se demokrati niso upali zagovarjati v svojih resolucijah sedanjega režima in njegovega ravnanja ter pričakuje, da bo srbski narod šel preko sedanjega sistema k sporazumu.

Pašič je baje obljubil v Parizu, če nastanejo zapletljaji v Orientu, 300.000 jugoslovanskih čet v pomoč reševanja orientskega vprašanja. Ako je ta vest resnična, potem tudi razumemo, zakaj so v Belgradu govorili o velikanskem kreditu za militarizem. Vladni krogi so takrat poloficijozno razglašali, da nič ne vedo, kaj dela Pašič zunaj, toda iz te vesti se da sklepati, da so prav dobro vedeli in da so delali v najlepšem soglasju. Kriza se je razvila drugače kakor so pričakovali. In prav je!

Novo afere v Belgradu. V parlamentarnih krogih govore o novih umazanih aferah. Dolže tudi vojnega ministra. To bo zopet povod — za izpremembe v vladi.

Princu Jurju so priznali 15.000 dinarjev mesečne apanaže. Princ se je bridko pritožil pri Pašiču, da je ta znesek premajhen.

Bulgarski ministrski predsednik Stambolijski se je izrekel za zblizanje z Jugoslavijo. Ta ponudba pa v Srbiji nič ne vleče. Srbi pravijo, da bi se z zblizanjem z Bulgarijo pripravljala pot za združenje, z združenjem z Bulgarijo, pa bi Srbija prenehala eksistirati. To je naravno, boje se za hegemonijo.

Izpraznitev Tracije. Grki so silno neradi izpraznili Tracijo v zmislu sklepa velesil. V Traciji se pa vrše ob izpraznjevanju veliki pokolji, ki jih povzročajo Turki in roparske čete. Izseliti je treba okoli 200.000 ljudi na ozemlju do reke Marice v roku od 15. do 25. t. m.

Italijanska vlada pred padcem. Italijanski fašisti silijo, da sedanja vlada z ministrskim predsednikom Facta demisionira. Na predsedniško mesto vlade skušajo spraviti fašisti Giolittija. Facta se izgovarja, da za demisijsko nima pravega povoda.

Videmska pokrajina v Benečiji je zahtevala, da se goriško okrožje priključi Vidmu. Temu so se uprli Goričani in Gradiščani, ker ne Slovenci ne Furlani nočejo dati svoje pomanjkljive avtonomije.

Spopad med velenemci in komunisti v Berlinu. Velenemci so priredili v nedeljo v Berlinu shod, katerega so komunisti razbili. Dve osebi sta mrtvi in okoli 70 oseb je ranjenih.

Rathenaujevi morilci obsojeni. Minuli teden je bila zaključena obravnavna proti morilcem nemškega ministra Rathenaua. Obsojeni so bili Ernst Tehov na 15 let prisilnega dela, Ivan Tehov na 4 leta prisilnega dela in 1 mesec zapora, Günther na 8 let prisilnega dela (ti trije tudi na 10 let izgube časti), dalje V. Salomon in Nieder po 5 let prisilne delavnice in 5 let izgube časti. Na krajšo dobo je obsojenih še pet sokrivcev, dva obtoženca pa sta bila oproščena.

Orientsko konferenco skličejo dne 6. novembra. Ali se bo vršila v Smirni, Italiji ali Franciji, še ni končno določeno.

Rusija se najbrže tudi udeleži orientске konference, ker se Anglija in Francija strinjata z zahtevo Rusije.

Na Poljskem imajo prihodnji teden volitev v državni zbor in teden dni pozneje v senat. Volilni boj je ljut. Na eni strani stoji sedanji predsednik Pilsudski s svojo razredno (kmetstvo in delavsko) gospodarsko politiko, z borbo s klerikalizmom, federalistično orientacijo, agrarno reformo, delavsko zakonodajo, na drugi strani pa stranke za zvezo s Francijo, nacionalistična politika, antisemitizem, konservativna socialna politika in katolicizem. Volitev se vrši na pet let. Gre za dve nasprotni naziranj.

Herriot v Rusiji. Francija je poslala v Rusijo lijonskega župana Herriota, ki se je vrnil domov in ne more prehvaliti ruskih razmer. Trockij mu je pokazal vojaško parado. Herriot je bil na velesjemu v Nižnjem Novogorodu. Rusi so jako dostopni po njegovem mnenju, niti ne odklanjajo starih vojnih dolgov, ki so jih pripravljali plačati pod dvema pogoji: če se jim dovoli večje posojilo in daljši moratorij, ker teh obveznosti sedaj ne morejo izpolniti. Herriot je povabil Čičerina na lijonski velesjem l. 1923.

Angleška vlada pred demisijsko? Lloyd George izgubiva tla. Stari liberalci se je zapletel v nesoglasje s Francijo, ker je hotel popustljivejšo kapitalistično politiko kakor Poaincare. To je povod razprtijam v vladi. Lloyd George namerava najprej razpustiti spodnjo zbornico, če bi pa ta načrt ne obveljal, pa podati demisijsko. Ako se parlament razpusti, bo voliti v novo zbornico 615 poslancev, ker ima Irska svoj parlament (doslej je bilo 706 poslancev). Ako pa Lloyd George demisionira, se najbrže umakne iz političnega življenja in pravzame politično vodstvo Anglije konservativni lord Derbv.

Na Kitajskem se razvija večje revolucionarno gibanje po nekaterih provincih.

DNEVNE VESTI.

Naknadno izplačilo razlike podpor zavarovancev pri poslovalnicah Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Imenovani urad nas naproša za objavo sledečega poziva: Pozna objava zakona o zavarovanju delavcev je imela za posledico, da se je

dostava razglasov in tiskovin delodajalcem za nanovo prijavo njihovih uslužbencev v svrhu njih uvrstitve v nove mezdne razrede zavlekla. Vsled tega je mogoče, da so posamezni člani, ki so po 1. juliju t. l. oboleli, pa ob času obolenja še niso

kako jo mrazi. Ko je prišla v ubožnico, je bila že temna noč. V temi se sleče in leže v posteljo. Med tem se pa stara Hrastarica zbudi in jo vpraša, koliko je priberačila, in Kržanka ji s tihim tresočim glasom odgevorila, da nič.

„Aha, ti bi rada sama zapila, pa ne boš, tu smo vse enake!“

Kržanko je vso noč tresla mrzlica; ob štirih zjutraj se je nebo zjasnilo in polni mesec se je vprl na posteljo Kržanke ter obseval blede trepetajoči obraz starke, ki je vsled mrzlice ležala v medlevici.

Hrastarica ni spala, temveč je vse to opazovala, in ko je videla, da se Kržanka več ne zaveda, in da oni dve tovarišici spita, se počasi splazi iz postelje in gre potihoma h Kržanki in jo ogledava. Ko se prepriča, da se Kržanka nič ne gane, prime nje odejo in jo privzdigne ter vidi, da Kržanka v desni roki tišči lep bankovec. Hrastarica ga ji izpuli iz rok, se zopet splazi v svojo posteljo ter si misli: jo bomo jutri, jo bomo

lažnjivko, ki je rekla, da ni nič priberačila, pa je več kot vsaka druga.

Hrastarica premišljuje pod odejo, pa ji šine v glavo: nič! ničesar ne povem onima dvema: sama bom imela vse in vina si kupim za poboljšek.

Zjutraj sta tovarišici, ko sta vstali, šli h Kržankini postelji. Hrastarica pa se ji ni približala. Vrbovka si Kržanko malo ogleda in opazi, da se več ne zaveda in zakriči:

„Ježeš! Kar hitro zdravnika, v zadnjih izdihljajih je?“

Hrastarica pa dostavi: „Hm, vsaj ni treba!“

In obe tovarišici se hkratu ogledata:

„Kaj ni treba? Vsaj vidiš, da bo reva umrla!“

V tem pa priskaklja Anična starejša hčerka in plašno gleda in poslušala pogovor stark. Naenkrat pa se oglasi:

„Ne, ne, no zdravnika! Bom že jaz mami doma povedala, da pride tisti doktor, ki je bil pri moji mami!“

Dekletce teče naravnost domov in pove mami, da stara mati umira.

Anica se prestraši, naglo se obleče in pohiti v Japljevo ulico, pogleda na posteljo, se obrne in teče po zdravniku, ki je takoj šel k stari Kržanki.

Zdravnik pristopi k postelji in spozna ženico, ki je včeraj čepela pri vratih pokopališča, potiplje jo za žilo na roki in uvidel je, da ima žena hudo mrzlico. Odredil je, da dobi gorkega čaja, čakal, da so čaj prinesli. Nato sam vzame žličko in ga ji med napol odprte ustnice vlija žličko za žličko. Stara Kržanka odpre oči in vidi pred seboj gospoda, ki ji je prejšnji večer dal na pokopališču sto dinarjev. Stara se je radostno nasmehnila. Zdravnik pa jo vpraša:

„Ali me kaj poznate?“

„Seveda Vas poznam, od včeraj!“

„Ne mislim od včeraj, ampak ko sem bil še otrok?“

Starka ga gleda začudeno in odkima.

„Sin sem Urške, nekdanje Vaše prijateljice; večkrat ste me pestovala.“

Starka ga takoj spozna in se vzradoščena obrne še bolj proti nje-mu.

In kam ste dala denar, ki sam ga Vam dal včeraj?“

„Hr-hr-hrastarica mi ga je vzela“ in pokaže s prstom nanjo.

Doktor se obrne proti Hrastarici in jo osorno pogleda, ta pa seže v nedrje in izvleče bankovec, stopi h Kržankini postelji in ga ji vrne.

Ko je zdravnik odšel, je prišla Dragica, starejša hčerka Anice in sede na posteljo stare mame.

Stara mama pa ji stisne bankovec v roko in ji pravi:

„Bonbone si kupi!“

Dragica jo boža in ji pravi naposled, ko ji je oči zatiskavala:

„Mama, le spi, trudna si!“

In stara Kržanka je zaspala v miru.

bili uvrščeni v nove mezdne razrede, prejeli oziroma še prejema podpora po prejšnjem zakonu, oziroma po nižjem mezdnem razredu. Okrožni urad poziva vse dotične zavarovance, da priglase svoje tozadevne zahteve ustno ali pisмено pri pristojnih poslovalnicah do najpozneje konca tega meseca. Ker je ob petkih, sobotah in pondeljkih običajno velik naval na blagajne, se je obratati do poslovalnic le ob ostalih dneh tedna.

Obratne nezgode, kako se prijavljajo. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani ponovno opozarja vse delodajalce, ki zaposlujejo osebe, katere so po zakonu za zavarovanje delavcev za slučaj bolezni in nezgode zavarovane, da morajo v zmislu § 99. tega zakona vse obratne nezgode, ki se pripete njih uslužbencem, v dveh izvodih prijaviti potom pristojne poslovalnice na Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani na tiskovinah, ki se dobe brezplačno pri vseh poslovalnicah okrožnega urada. Dogaja se, da delodajalci nezgode prijavljajo bodisi naravnost političnim oblastem (okrajnim glavarstvom, mestnim magistratom) ali pa okrožnemu uradu, kar pa ni pravilno in je v stanju, da povzroči zakasnitev in priznanju nezgodnih rent. To navodilo pa ne velja za one zavarovance, ki so člani bratovskih skladnic in blagajen prometnih podjetij, za katere v panogi bolniškega in nezgodnega zavarovanja okrožni urad ni pristojen.

V volilni borbi se pravzaprav že nahajamo. Listi sicer molče, razen „Jutra“ in „Slovenskega Naroda“. Kljub temu pa se je razvilo živahno gibanje v organizacijah, ki vsaka išče, kako bi po sedanjem pristanskem volilnem redu prišla do vpliva v občini. Zadnje volitve so se vršile po splošni in enaki volilni pravici, te pa se bodo vršile po krivičnem volilnem redu, ki je prikriven za stranko, ki je doslej dobila več let vedno največ glasov. Volilci morajo najodločneje protestirati proti tej krivici. Nedvomno bo še dosegel sedanji volilni boj rekord neokusnega boja. To posnemamo že iz dosedanjih polemik, obdolžitvev in groženj, ki pa ne pričajo nič drugega, kakor o neiskrenosti. Mi se v neokusne boje ne bomo spuščali, ker smatramo, da mora za volilce biti edino le program kandidatov merodajen, poleg programa pa kandidati, ki osebno garantirajo, da je ta program mišljen iskreno. Ljubljanske meščanske stranke so že naštevale posamezne točke občinskega programa, ki ga bo treba izvesti v čim bližji bodočnosti. Točke svojega programa so pa vzele iz programa bivšega župana, ki ga je razvil sporazumno z večino ob svojem nastopu županstva. Naš namen je, in tega načela se bomo tudi držali, da naš list v tem boju varuje dekorum ter vodi volilni boj le na podlagi programa, ki ga odobri skupina volilcev, združenih na podlagi razrednega programa, ki ga objavljamo na prvem mestu današnje številke „Zarje“. Na to opozarjamo že danes volilce in vse druge čitatelje, da nas ne bodo krivo umeli, če se ne bomo razjarjali in psovali na vse strani, kakor utegnemo delati drugi. Zakaj prav dobro vemo, da je ljubljansko volilstvo sito praznih fraz, sito osebnih prepričanj, ter da želi, da se prične z resnim delom v občini. Mi hočemo v volilnem boju opozarjati le na resna vprašanja, ki interesirajo ljubljansko javnost, ter prevzete naloge s pomočjo in podporo volilcev tudi izpolniti. Naš boj naj se zatorej vrši v znamenju dela za volitve, v znamenju dela za

zmago in v znamenju pozitivnega socialnopolitičnega dela v občinskem svetu!

Novo stanovanjsko naredbo je minister za socialno politiko podpisal. Ta naredba znatno olajšuje prejšnje določbe, zlasti one, ki so zahtevale, da morajo milijonarji zidati stanovanjske hiše. Novi zakon bo veljal do leta 1925. Tistega pa, ki je obvezan zidati, po novem zakonu dve leti do tega ni mogoče prisiliti in v dveh letih stopi zakon iz veljave. Zakon ne nudi prav nobene garancije, da se bo več zidalo kakor doslej.

Mladi demokrati že imajo kandidate za ljubljanske občinske volitve. Ti so: Dr. Milan Vidmar, vseučiliški profesor (nosilec liste); Josip Turk, posestnik; Anton Likozar, nadučitelj; dr. Fran Tomišek, odvetnik; Fran Kavčič, gostilničar in posestnik; Josip Bekš, davčni nadupravitelj; Richard Tory, trgovski poslovodja; Anton Merljak, predsednik društva stavbinskih delavcev; Miro Luznar, poštni nameščeneec; Mihael Srakar, delovodja; dr. Tone Šaplja, inšpektor min. agrarne reforme; F. Ks. Stare, slikarski mojster in hišni posestnik; Simon Praprotnik, mizarjski mojster; Alojzij Acceto, stavbenik in posestnik; Ivan Bajželj, posestnik v Šiški; Franc Tumpelj, predsednik društva paznikov; Vinko Janežič, poštni kontrolor; Peter Šterk, trgovec; dr. Živko Lapajne, viš. okrajni zdravnik; Franc Planinšek, žel. nadzornik; Josip Primc, hišni posestnik in preka-jevalec; ing. Viktor Turnšek, podjetnik; Ivan Gjud, brivski mojster; Anton Bervar, želez. nadsprevednik; dr. Dinko Puc, odvetnik; Edvard Roš, invalid; dr. Jože Bohinjec, zasebni uradnik; Anton Bončar, gostilničar in posestnik; Miroslav Urbas, trgovec, Gvido Gulič, inženjer, Leon Maccoratti, progovni mojster; Franc Vrhovnik, profesor; Ludvik Stih, knjigovodja; Josip Zamljen, čevljarjski mojster; Ivan Tomc, železniški poduradnik; Josip Bizjak, krojaški mojster; Josip Lovše, stražmojster v pok. in posestnik; Alojzij Tavčar, stavbenik; dr. Josip Plemelj, vseučiliški profesor; Franc Verbič, trgovski sotrudnik; Ferdinand Ham, posestnik; Franc Martinšek, poštni poduradnik; Franc Breskver, posestnik in gostilničar; Ivan Jerančič, kleparjski mojster; Josip Gaberjevčič, železniški nadpaznik; dr. Pavle Pestotnik, profesor; Karl Žerjav, železniški paznik; Franc Štrukelj, rač. uradnik; Ivan Jakopič, knjigovez. — Znani in neznaní možje so to. Socialno uvidnih ljudi pa ni mnogo med njimi.

Jugoslovanski fašisti. Nekaj podobnega kakor v Italiji fašisti, se snuje tudi v Jugoslaviji. Razlika je vendar bistvena. Italijanski fašisti so ekstremni nacionalisti, ki vodijo boj zlasti proti proletarijatu vseh struj, dočim je pri nas nacionalizem kot ekstrem brez naravne podlage in ima „Orjuna“, ki tudi mobilizira, le naloge čuvati sedanji režim proti vsem strankam, ki bi hotele izpodnesti tla še tako pametnimi zahtevami sedanjemu režimu. V organizaciji teh obrambnih čet se zbirajo dobrovolci. Svoj sklep, da mobilizirajo, so naznanili vladi, a vladni zastopnik je izjavil, da ima država dovolj moči in avtoritete, da se brani. Iz tega je sklepati, da vlada direktno ne organizira orjunaše, ki na morajo vsekar imeti dobro zaslonbo pri drugih političnih veličinah, morda pri Prebričeviču in njegovih prijateljih. Za nas je gotovo to, da bodo v državi nastale še bolj kaotične razmere, če bodo državni gojili take organizacije, ki vedo le do zmed in in razburjenja. O tej organizaciji govore tudi

v Ljubljani. Tudi tukaj mora ta organizacija imeti svoje zaščitnike. In kdo so ti zaščitniki?

Draginja — pada, dinar pa dela proste vaje. Ta naš navihani in živahni dinar je sedaj, ko čuti par dolarjev pod palcem gospoda finančnega ministra, kakor mlad prvokrvni žrebec: skače kvišku, skače nizdol, vprek, se postavlja na glavo, prav tako kakor bi delal proste vaje za svetovno tekmo, češ na tekmi bo treba skočiti prav — globoko. Gospod Plavšič nateza sicer njegove uzde, toda dinar ga ne uboga, trmast je in če ga bo g. Plavšič preveč sekiral, se utegne iz same norčljive nagajivosti prekucniti v prepad. Dolarji mu sicer diše, toda teh polagoma ne bo več, in kaj naj tedaj napravi drugega? Dinar nagaja; jeze se nanj trgovci, konsumarji, dolžniki, sploh ves svet, ki kaj velja. Le eno dobro stran ima dinarjeva nagajivost, če bi bila vztrajna, da polagoma izravna vrednost blaga, trg in omogoči reden promet v sedanji družbi.

Volilna mast. Zadnje dni se časopisje bavi z afero, po kateri naj bi bilo finančno ministrstvo dovolilo tvrdki „Promesa“ v Zapršiču izvoz 28.000 debelih svinj po starih carinskih postavkah. Diferenca na carini znaša 150 milijonov kron, katere bi seveda profitirala „Promesa“. Toda ta čifutska firma je kavalirska, — zato odstopi 15 vagonov masti po polovični dnevni ceni ministrstvu za socialno politiko, ki bo mast oddalo sestradanemu državnemu uradništvu. Lepo, kaj?! Sedaj pa izračunaj, ti bedasti državljani, kako izgleda račun, če bi bil finančni minister odobril ta načrt. Dnevna cena masti na debelo znaša 120 kron kilogram, polovica torej 60 kron pri kilogramu masti, šeststotisoč pri vagonu ali devet milijonov kron pri petnajstih vagonih. To je gospodarstvo! Na eni strani se vrže 150 milijonov proč zato, da se na drugi strani spravi devet milijonov! Radoveden sem, kdo je akcijonar „Promesa“?

Komar.

Masarykov jubilej. Predsednik češkoslovaške republike je slavil te dni štiridesetletnico profesure na vseučilišču. Čehi so proslavili ta jubilej, zakaj sedanja generacija je takorekoč v velikem delu iz njegove šole.

Tvrdba Siemens & Halske je praznovala te dni svojo 75 letnico obstoja. Mala delavnica je bila ustanovljena 12. oktobra 1847. Siemens je bil topniški poročnik, Halske pa mehanik. Danes zaposluje ta tvrdba nad 100.000 delavcev in nameščencev.

Wilson bolan. Bivši predsednik Zedinjenih držav, ki je s svojimi frazastimi predlogi skoro odločil svetovno vojno, je nevarno bolan. Zadel ga je kap. Njegovo stanje se pa slabša, tako da ni računati več na rešitev njegovega življenja za daljšo dobo.

Čitateljem! Obnovite takoj naročnino; ne čakajte na opomine! Zavedajte se, da list rabi zveste naročnike, ki izpolnjujejo svojo dolžnost ter pravočasno plačajo naročnino. Menimo, da je „Zarja“ opravičila svoj obstoj ter da zasluži podporo pametnih socialistov in njih prijateljev.

Kultura.

Crveni kalendar 1923. Hrvaški sodrugi so izdali lep družinski kalendar za leto 1923. Kalendar je ilustriran ter obsega več poučnih člankov znanih sodrugov o socializmu in taktiki. Med slikami omenjamo podobo Karla Kautskega in dve podobi delavskega zleta v Lipskem. Cena ko-

ledarju je 15 dinarjev, po pošti 3 dinarje več. Kdor naroči vsaj 10 izvodov dobi 25 odstotkov popusta. Kdor ga želi naročiti, naj pošlje denar naprej, ker povzete pošiljatev silno podraži. — V isti zalogi izide do 1. novembra brošurica Poverjenik (Zaupnik), to je, navodila za zaupnike in funkcionarje v delavskih organizacijah. Cena tej brošuri bo okolo 6 dinarjev. Naroča se pod naslovom: „Naša snaga“, Zagreb.

„Strokovna Borba.“ V kratkem baje izide nov list z gorenjim naslovom. Izdajalec ga bodo neodvisne strokovne organizacije. Res, vtopili se bomo v časopisju!

Iz stranke.

Poziv! V najkrajšem času se namerava tudi za južni del Slovenije, to je za oni del Kranjske in Štajerske, ki bo po ustavi, če ta obvelja, pridljena ljubljanski oblasti, sklicati širšo konferenco zaupnikov organizacij in posameznikov, da se na njej osnuje oblastna organizacija, ki stopi potem tudi v stik z mariborsko. Potrebno je, da se organizacije in sodrugi, ki bi bili pripravljene sodelovati na taki konferenci zglase in stavijo predloge. Konferenca naj bi se vršila najkasneje v prvi polovici decembra. Dopise tihoče se te konference, je naslavljati na uredništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Socialni vestnik.

Rudarska stavka v ostravsko-karvinskem okrožju je končana. V soboto dne 14. t. m. so bila med podjetniki in delavskimi zastopniki pogajanja, ki so dovedla šele v ponedeljek do sporazuma. Z ozirom na padanje cen, so morali rudarji dovoliti 20 odstotno reduciranje mezd. Kakor se razvidi iz ekspezeja finančnega ministra dr. Rašina, bo njegova gospodarska politika šla v prvi vrsti proti delavskim plačam. Rašin je demokrat.

Nova tekstilna tovarna v Novem Sadu. V Novem Sadu se je ustanovila tovarna za tekstilno blago, ki je že v toliko urejena, da prične čez dva meseca z obratom. Kapaciteta tovarne bo znašala 1500 m raznovrstne tkanine dnevno.

Gospodarstvo.

Podraženje blaga v Italiji. V Italijanski veletrgovini so se dvignile cene v septembru za 2.90%, življenske potrebščine so se podražile za 4.73%, tekstilno blago za 2.73%, mineralno in kovinsko blago za 2.73%.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

PRIVATNA PLESNA ŠOLA.

Otvoritev dne 22. oktobra t. l. — I. tečaj od 3.—6., II. tečaj od pol osmih do pol enajstih zvečer. — Pojasnila daje Adolf Praček, plesni učitelj.

Prva narodna jed

so bile že pred vojno

testenine

„Pekatete“?

in kakor kaže kmalu ne bo hiše med našim ljudstvom, kjer jih ne bi uživalo.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo vporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.